

ลำดับที่ ๑๑

เรื่อง

การแก้ไขปัญหาการใช้ผลิตภัณฑ์ผสมสารสเตียรอยด์โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบูรณาการร่วมกับแพทย์ทางเลือก อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผู้วิจัย

สุชาลีณี พานทอง

ชื่อเรื่อง การแก้ไขปัญหาการใช้ผลิตภัณฑ์ผสมสารสเตียรอยด์โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน บูรณาการร่วมกับแพทย์ทางเลือก อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ชื่อผู้วิจัย สุชาลินี พานทอง โรงพยาบาลลาดบัวหลวง

ชื่อผู้นำเสนอผลงาน สุชาลินี พานทอง

บทนำและวัตถุประสงค์

สเตียรอยด์เป็นสารที่รู้จักกันดีในวงการแพทย์ ซึ่งมีคุณสมบัติต้านกระบวนการอักเสบและกดภูมิคุ้มกันของร่างกาย โดยใช้ประโยชน์มากมายทางการแพทย์ แต่เนื่องจากสเตียรอยด์มีผลข้างเคียงต่อระบบต่างๆ ในร่างกายรุนแรงมาก จึงต้องมีการใช้ยาโดยอยู่ในความดูแลของแพทย์ ด้วยสรรพคุณที่มากมายทำให้ผู้ลักลอบนำไปผสมในผลิตภัณฑ์สุขภาพต่างๆ โดยทำให้ผู้บริโภคติดยาโดยไม่มีโอกาสได้รับรู้ว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวลักลอบใส่สเตียรอยด์ จากผลการตรวจสอบสารสเตียรอยด์ในผลิตภัณฑ์สุขภาพของอำเภอลาดบัวหลวง ตั้งแต่ พ.ศ. 2555 – 2558 พบผลิตภัณฑ์ลักลอบใส่สเตียรอยด์ ร้อยละ 66 ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่ต้องมีการแก้ไขปัญหา และพบผู้ป่วยเสียชีวิต จึงจำเป็นต้องพัฒนาวิธีแก้ปัญหาให้เหมาะกับบริบทพื้นที่

การมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้ชุมชนนั้นเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้นำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่การกำหนดภายนอกแล้วให้ชุมชนเข้าร่วมเป็นเรื่องที่ชุมชนคิดเอง โดยแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ขั้นตอน ตามทฤษฎีของ โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ คือ การมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผล และร่วมประเมินผล และอาจกล่าวได้ว่าเป็นการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีพลังของชุมชนในการตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคม จัดทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น ในหลายพื้นที่จึงเกิดการพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งการแก้ปัญหาที่ประสบผลสำเร็จเกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาสภาพปัญหาการใช้ยาในครัวเรือน เพื่อเป็นการสำรวจปัญหาการใช้ผลิตภัณฑ์ด้านสุขภาพในชุมชน และค้นหาวิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับชุมชนนั้น โดยการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้นำชุมชน ในตำบลสิงหนาท ผสมผสานกับแพทย์ทางเลือก เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการใช้สารสเตียรอยด์ที่เหมาะสมและยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ 1.ศึกษาสภาพปัญหาการใช้ผลิตภัณฑ์ผสมสารสเตียรอยด์ในระดับบุคคล ครัวเรือน และชุมชน 2. เพื่อสร้างรูปแบบการแก้ไขปัญหาการใช้ผลิตภัณฑ์ผสมสารสเตียรอยด์โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และบูรณาการร่วมกับแพทย์ทางเลือก 3. ประเมินผลการใช้ผลิตภัณฑ์ผสมสารสเตียรอยด์ในระดับบุคคล ครัวเรือน และชุมชน หลังเกิดกิจกรรมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และบูรณาการร่วมกับแพทย์ทางเลือก

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อแก้ปัญหาการใช้ผลิตภัณฑ์ผสมสารสเตียรอยด์ ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป และป่วยเป็นโรคเรื้อรัง อาศัยอยู่จริงในตำบลสิงหนาท พ.ศ. 2560-2562 โดยมีข้อตกลงเบื้องต้น จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1.

แบบสำรวจยาในครัวเรือน ใช้ประเมินการใช้ผลิตภัณฑ์ผสมสารสเตียรอยด์ระดับครัวเรือน 2.แบบสอบถามเรื่อง การขยายของผู้สูงอายุ ใช้ประเมินการใช้ผลิตภัณฑ์ผสมสารสเตียรอยด์ระดับบุคคลคือพฤติกรรม 3.แบบสำรวจการ ขยายยาในร้านค้าชำ ใช้ประเมินเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผสมสเตียรอยด์ในระดับชุมชน โดยใช้สอบถามก่อนและหลังจัด กิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยบูรณาการร่วมกับแพทย์ทางเลือก ในผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคเรื้อรัง 4.ชุด ทดสอบสเตียรอยด์เบื้องต้น สถิติที่ใช้เป็นร้อยละ

ผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 72.5 อายุ 80 ปีขึ้นไป ร้อยละ 30 ระดับการศึกษา ประถมศึกษา ร้อยละ 100 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 2-4 คน ร้อยละ 47.5 ก่อนจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของ ชุมชน กลุ่มตัวอย่างรู้จักสารสเตียรอยด์ ร้อยละ 56.14 ซึ่งทราบว่าการกินยาแผนปัจจุบันมีสเตียรอยด์ผสมอยู่ ใช้ เพื่อรักษาอาการหรือโรคใดร้อยละ 21.05 พบผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ลักลอบใส่สเตียรอยด์ในบ้านเรือน ร้อยละ 14.29 พบร้านชำจำหน่ายยาผสมสารสเตียรอยด์ร้อยละ 28 ผลการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยบูรณาการ ร่วมกับแพทย์ทางเลือก มีการจัดประชุมร่วมกัน ทำประชาคมวิเคราะห์ปัญหา อบรมให้ความรู้ จัดกิจกรรมในชุมชน ตรวจสอบแหล่งกระจายผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชนโดยทีมผู้นำชุมชน อบรมให้ความรู้แก่กลุ่มผู้สูงอายุบูรณาการกับงาน แพทย์แผนไทยและกายภาพบำบัด พบว่ากลุ่มตัวอย่างรู้จักสารสเตียรอยด์ ร้อยละ 52.5 ซึ่งทราบว่าการกินยาแผน ปัจจุบันมีสเตียรอยด์ผสมอยู่ ใช้เพื่อรักษาอาการหรือโรคใดร้อยละ 25 พบผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ลักลอบใส่ สเตียรอยด์ในบ้านเรือน ร้อยละ 12.5 พบร้านชำจำหน่ายยาผสมสารสเตียรอยด์ร้อยละ 11 และพบว่ากลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สุขภาพที่ดีขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

การแก้ไขปัญหาการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ลักลอบใส่สเตียรอยด์ควรมีการแก้ไขแบบมีส่วนร่วมของชุมชน เนื่องจากสภาพความซับซ้อนของปัญหาการใช้ยาในชุมชน ซึ่งต้องการการจัดการในลักษณะ Multifaced, Multilevel interventions มีการเชื่อมโยงกับท้องถิ่น มีทำงานเป็นระบบการทำงานเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา สุขภาพ และจัดการความรู้แบบอิงบริบทของแต่ละสถานที่ (District Health System: DHS) เนื่องจากปัญหา สาธารณสุข หลายด้านในปัจจุบัน ไม่สามารถแก้ด้วยตัวเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพียงด้านเดียว การทำงานเป็นทีมสห วิชาชีพเพื่อบูรณาการงานนำแพทย์ทางเลือกมาร่วมแก้ปัญหา และควรมีการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนใน เวทีระดับอำเภอ เพื่อให้ผู้นำท้องถิ่น และผู้บริหารแต่ละหน่วยงานเห็นความสำคัญ การแก้ปัญหาจึงสำเร็จและ ยั่งยืน